

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply – 2020 & Annual – 2021

Roll No.

Subject: Persian

Paper: I (Mubadilat Qawaid-e-Arabi, Tarjama Wa Farsi Guftari)

Time: 2 Hrs. 30 Min. Marks: 60

(حصہ عربی)

نوٹ: درج ذیل میں سے کوئی سے تین سوال حل کیجئے:

(10) سوال نمبر 1: ہذا، ہذہ اور ذلک، تلک میں کیا فرق ہے؟ ہر ایک کی دو، دو مثالیں بھی دیجئے۔

(10) سوال نمبر 2: درج ذیل عربی جملوں کا اردو میں ترجمہ کیجئے۔

1- کتاب اللہ نور 2- لون الورد احمر 3- ہذا حدیقۃ المنزل

4- دَخَلَ الطَّالِبُ الْمَسْجِدَ 5- شَرَبَ الْوَلَدُ الْحَلِيبَ

(10) سوال نمبر 3: درج ذیل جملوں کا اردو میں ترجمہ کیجئے۔

1- رحمة اللہ واسعة 2- صدیقی مسافر 3- کتاب محمود جدید

4- اسم الولد سعید 5- تلک مروحة السقف

(5) سوال نمبر 4: (جز الف) درج ذیل الفاظ کی جمع بنائیے: کتاب، مسجد، جاہل، باب، قلم

(5) (جز ب) درج ذیل اسماء کے مونث لکھیے: اخ، استاذ، قبیح، غنی، مسافر

(حصہ فارسی)

نوٹ: درج ذیل نثری اقتباسات میں سے صرف دو کا با محاورہ فارسی ترجمہ لکھیے۔ (30+15+15)

سوال نمبر 5 (الف) اقبال ایک ایسا غیر معمولی شاعر ہے جو اپنے نظریات اور تصورات کو اپنے فن پر ہرگز قربان نہیں کرتا۔ اس کے اشعار حکیمانہ بھی ہیں اور فلسفیانہ بھی لیکن شعری دلکشی اپنی جگہ برقرار ہے۔ جب حکمت و عرفان کی باتیں سوز میں ڈھل کر شعر کی صورت اختیار کرتی ہیں تو اس وقت اقبال کی صحیح عظمت کا احساس پیدا ہوتا ہے۔ یہ بھی ایک دلچسپ حقیقت ہے کہ اقبال نے ہمیشہ خود کو شاعروں کے زمرے میں شمار کرنے سے گریز کیا ہے۔

(ب) فارسی غزل تمام اصناف سخن میں سب سے زیادہ اہم، دلکش اور ہر لہجہ پر غزل دل کی ترجمان، محبت کی زبان اور فارسی شعری روایت کی جان ہے۔ علاوہ ازیں ایران، افغانستان، وسطی ایشیا برصغیر کی اسلامی ادبی ثقافت کی پہچان بھی ہے۔ قصیدہ کی صنف قصہ پارینہ ہو چکی ہے۔ بادشاہوں کے ساتھ ساتھ درباری شاعروں کا وجود بھی رخصت ہو چکا، اس لیے قصیدے کا رواج بھی تقریباً معدوم ہو چکا ہے۔

(ج) اسلامی تصوف میں شریعت کا راستہ پہل صراط سے بھی زیادہ باریک اور دشوار گزار ہے۔ لہذا کسی بھی حالت میں شریعت کی حدود سے باہر قدم نہیں رکھا جاسکتا۔ ہم یہ بھی بخوبی جانتے ہیں کہ شریعت حقیقت کے بغیر کچھ نہیں، اور حقیقت شریعت کے بغیر کچھ نہیں، اور حقیقت شریعت کے ہٹ کر کچھ نہیں۔ کوئی بھی صوفی صافی ان دونوں کو الگ کرنے کا سوچ بھی نہیں سکتا۔ چونکہ روایت شریعت الحاد اور روایت حقیقت شرک ہے۔

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply 2020 & Annual – 2021

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

Subject: Persian

Paper: II (Adabiyat-e-Irfani)

(20)

سوال نمبر 1: صرف دس سوالوں کے مختصر جواب دیں۔

۲۔ حسین واعظ کاشفی در نثر چه نوشت. نام

۱۔ مولف تفسیر نور را نام بپرید؟

۳۔ هفت اورنگ چیست؟

۴۔ يك بيت شرف الدين بخاری بنویسید؟

۵۔ "مقامات در تصوف" اثر کیست؟

۶۔ قاضی ثناء الله اهل کجا بود؟

۷۔ الکوثر چه معنی دارد؟

۸۔ اسم کامل مولانا جامی بنویسید؟

۹۔ مولف شواهد النبوة چیست؟

۱۰۔ ورقه بن نوفل کی بود؟

۱۱۔ سال تولد مصطفیٰ حرم دل چیست؟

۱۲۔ يك بيت جامی بنویسید؟

(10)

سوال نمبر 2: کسی ایک اقتباس کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) و مدت سه سال در آن شعب بسر بردند که هیچ کس نسبت به ایشان نیکیویی نکرد مگر ابو العاص بن الربیع دادہ رسول اللہ ﷺ کہ گاہ گاہ به شب کاروان گندم و حرما به آن شعب بردی و رسول ﷺ در آن کار استحسان وی کرده است و محمدرت وی گفته است۔

(ب) آیا ما کشاده نکرده ایم برای تو سینه ترا تا مناجات خلق و دعوت خلق و غم است در وی گنجد یا معنی آنکه آبا ذل ترا گنجانند ندادیم کہ هر چه از اسرار وحی بر تو وارد شود قبول تو اند کرد و گفته اند شرح صد اشارتست بانچه در اخبار آمده

(10)

سوال نمبر 3: کسی ایک اقتباس کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) و نفس خود را از دیگران بهتر دانستن و غیر را حقیر دانستن حرام است۔ حق تعالیٰ می فرماید نفس خود را نسبت بہاکی می گنجد بلکه عدا هر که عواهد پاک می کند و اعتبار مر خاتمه راست خاتمه معلوم نیست کہ چه عواهد۔

(ب) همچنین آن عقلا کہ بصیرت شان به کحل شریعت متکحل شده است، می دانند کہ ممکن احداث مثل خود در امکان گو فعلی باشد از انفعال یا عرض باشد از اعراض نمی تواند کرد آری این قدر فرق در انفعال اختیار به بندگان و حرکت جمادات متحقق است۔

(10)

سوال نمبر 4: کسی ایک اقتباس کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) و سو گنجد بشب آنگاه کہ تاریک شود و اشیاء را به ظلمت ببوشد۔ امام قشیری فرمود کی قسم به شب معراج است صاحب کشف الاسرار قلمی سره گفته کہ مراد روز و شب کشف و حجاب است کہ نشانه لطف و سموم قهر بود و علامت انوار جمال و آثار جمال۔

(ب) دروغ حرام است مگر برای صلح میان دو کس یا برای راضی کردن اهل خود یا برای دفع ظلم ظالم و در اینچنین مقام تعریض بکذب بهتر است و بی حاجت تعریض بکذب هم مکروه است۔

(10)

سوال نمبر 5: ذیل میں سے کسی ایک کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) آن طهارت کہ قسم جسم آمد ظاہرت را همه سه قسم آمد

تن به غسل و وضو جو پاک گئی آب گر نیست قصد خاک گئی

شرح این هر سه نوع را گویم زانکہ جو گان شرح را گویم

(ب) صلوات خدای بروی باد تا به روز جزا پیاپی باد

امت او و دوستلر و ہم دوستلار چهار بار و ہم

چون ابو بکر و هم عمر عثمان مرتضیٰ دان علیهم الرضوان

(20+20)

سوال نمبر 6: کسی ایک پر فارسی اور ایک پر اردو میں نوٹ لکھیں۔

۴۔ مالا ہد منہ

۱۔ مولانا جامی ۲۔ قاضی ثناء اللہ پانی پتی ۳۔ تفسیر حسینی

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply – 2020 & Annual – 2021

Subject: Persian

Paper: III (اقبال شاعری)

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

نوٹ: سوال نمبر ایک کا جواب فارسی میں دینا لازمی ہے۔ سوال نمبر پانچ میں سے کسی ایک کا جواب بھی

فارسی میں دینا ضروری ہے۔

(۲۰)

۲. يك مجموعه شعری اردوی اقبال را نام بپند؟
۴. کدام مجموعه شعری اقبال به دو زبان سروده شد؟
۶. اقبال کی به دنیا آمد؟
۸. اسم پدر گرامی اقبال چه بود؟
۱۰. اقبال در چه سالی در دانشگاه حی سی ثبت نام کرد؟
۱۲. به نظر اقبال خودی از چه چیز ضعیف می گردد؟

(۲۰)

مسند اقوام پیشین در نورد
همچو او بسطن ام گیتی نژاد
با غلام خویش بریک خوان نشست
در جهان هم پرده دار ماست او
دفتر سر بستنه اسرار علوم
من فروغ يك نفس مثل شرار
از غبارم جلوه هاتعمیر کرد
تا در تابنده ای حاصل کنم

(۲۰)

با من میا که مسلک شیرم آرزوست
گفتم که خیر، نعره تکبیرم آرزوست
باز این نگر که شعله در گیرم آرزوست
خوشتر آن درسی که گیری از نظر
مست می گردد به انداز دگر
گرد خود گردنده چون پرکار باش

(۱۰)

کاشانه سارفت به تاراج غمان خیز
از گرمی هنگامه آتش نفسان خیز
از خواب گساران خیز

بیا ای کشت ما، ای حاصل ما
دگر آدم بسنسا گن از گل ما

(۱۵+۱۵)

- (ب) اقبال اور عشق رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
- (د) اقبال کا نظریہ انسان کامل

سوال نمبر ۱: فقط ده سوال را به فارسی پاسخ بدهید:

۱. اقبال از کدام دانشگاه دکتری گرفت؟
۳. یکی از استادان اقبال را نام بپند؟
۵. اقبال چه کسی را مرشد خود قرار می دهد؟
۷. موضوع مقاله دکتری اقبال چیست؟
۹. 'ما و اقبال' نوشته کیست؟
۱۱. اسم یکی از فرزندان اقبال بنویسید؟

سوال نمبر ۲: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ اور تشریح کریں:

- (۱) در جهان آئین نو آغاز کرد
از کلید دین در دنیا کشاد
در نگاو او یکی بسالا و هست
روز محشر اعتبار ماست او
(ب) بساز بر خوانم ز فیض پیر روم
جان او از شعله ها سرمایہ دار
پیر رومی خاک را اکسیر کرد
سوجسم و در بحر او منزل کنم

سوال نمبر ۳: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ اور تشریح کریں:

- (۱) تیر و سنان و خنجر و شمشیرم آرزوست
گفتند لب بپند وز اسرار ما مگو
از بهر آشیانہ خس اندوزیم نگر
(ب) صد کتاب آموزی از اهل هنر
هر کسی زان می که ریزد از نظر
کم خور و کم خواب و کم گفتار باش

سوال نمبر ۴: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ اور تشریح کریں:

- (۱) ای غنچه خوابیده چونرگس نگران خیز
از ناله مرغ چمن، از بانگ اذان خیز

از خواب گساران خیز

- (ب) بیا ای عشق ای راز دل ما
کهن گشتند این خاکس لهادان

سوال نمبر ۵: کسی ایک موضوع پر اردو اور ایک پر فارسی میں نوٹ لکھیں۔

- (۱) اقبال کا فلسفہ خودی
- (ج) اقبال اور مولانا روم

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply – 2020 & Annual – 2021

Subject: Persian

Paper: IV (Tarikh-e-Adbiyat-e-Farsi)

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

نوٹ: پہلا سوال لازمی ہے۔ باقی سوالات میں سے چار سوالات حل کریں پر چہن حصوں پر مشتمل ہے، ہر حصے سے کم از کم ایک سوال حل کرنا ضروری ہے اور 40 فیصد فارسی میں حل کرنا لازمی ہے۔

- سوال نمبر ۱۔ از سوال حای زیر فقط وہ سوال را مختصر پاسخ بدھید۔
- ۱۔ غصہ نکفای رانام بہرید؟
 - ۲۔ منطق الطیر اثر کیست؟
 - ۳۔ اصل نام چہار مقالہ رانویسید؟
 - ۴۔ کدام شاعر را موسس غزل می گویند؟
 - ۵۔ اسم وادی های عشق عطار را نام بہرید؟
 - ۶۔ حفت اورنگ اثر کیست؟
 - ۷۔ حافظ شیرازی بیشتر در چه قالب شعر سرود؟
 - ۸۔ اخلاق جلالی اثر کیست؟
 - ۹۔ از دیوان کدام شاعر فاگ می گیرند؟
 - ۱۰۔ موضوع شعری مسعود سعد چه بود؟
 - ۱۱۔ سعدی حند کہ بود؟
 - ۱۲۔ رود دیوان امیر خسرو رانام بہرید؟
 - ۱۳۔ سنوس تیموریان حند کہ بود؟
 - ۱۴۔ نظیری نیشاپوری کجا مدفون است؟
 - ۱۵۔ ملک اشعراى شاه جهان رانام بہرید؟

حصہ اول

۲۰

۲۰

۲۰

- سوال نمبر ۲۔ دورہ صفوی کے سیاسی اور ادبی پس منظر پر تفصیل سے نوٹ لکھیں۔
- سوال نمبر ۳۔ دورہ سامانی کے سیاسی اور ادبی پس منظر پر مفصل نوٹ لکھیں۔
- سوال نمبر ۴۔ دورہ شاہ جہان کے سیاسی اور ادبی پس منظر پر نوٹ تحریر کریں۔

حصہ دوم

۲۰

۲۰

۲۰

- سوال نمبر ۵۔ طالب آملی کے احوال و آثار اور فکر و فن پر نوٹ لکھیں۔
- سوال نمبر ۶۔ رودکی سمرقندی کے احوال اور اس کے فکر و فن پر مفصل نوٹ لکھیں۔
- سوال نمبر ۷۔ فرخی سیستانی کے احوال اور اس کی شعری خصوصیات پر تفصیل سے بحث کریں۔

حصہ سوم

۲۰

سوال نمبر ۸۔ درج ذیل کتب میں سے کسی دو پر نوٹ لکھیں۔

- ۱۔ تاریخ طبری
- ۲۔ قابوس نامہ
- ۳۔ تاریخ فیروز شامی

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply – 2020 & Annual – 2021

Roll No.

Subject: Persian

Paper:V(opt.i) (Zaban Shanasī, Maanee Wa Biyan, Marja Shanasī Wa Rawash-e-Tahqeeq) Time: 3 Hrs. Marks: 100

نوٹ: پڑھ پڑھو ہر مسئلہ ہے۔ ہر حصہ لازمی ہے۔ ہائی ہر حصے میں سے کم از کم دو سوال حل کرنا ضروری ہے۔

[حصہ اول]

سوال نمبر ۱۔ درج ذیل سوالات میں سے صرف دس کے مختصر جوابات فارسی میں تحریر کیجیے: [20]

- 1- مہم ترین کتبہ فارسی باستان کدما است؟
- 2- یک ویژگی از محقق بنویسید؟
- 3- خروج زبان پہلوی کدما دورہ است۔
- 4- فارسی پہلوی را، میانہ، چرا می گویند؟
- 5- بر مہر چہار گوشہ داریوش، چہ کدما است؟
- 6- مثالی از لف و نشر بنویسید؟
- 7- دو مثال های مسند الیہ بنویسید؟
- 8- اطنب را، معرفی کنید؟
- 9- کتبہ نقش رستم چیست؟
- 10- دو تا مثالهای مراعات النظیر بدهید!
- 11- مثالی از جملہ خبریہ بنویسید؟
- 12- دو تا مثال از تلمیح بنویسید!
- 13- مساوات را، معرفی کنید؟

[حصہ دوم] [زبان شناسی]

درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جوابات اردو میں تحریر کریں:

- [15] سوال نمبر 2- زبان پہلوی کے بارے میں تفصیل سے لکھئے۔
- [15] سوال نمبر 3- فارسی باستان کا تفصیلی تعارف لکھئے۔
- [15] سوال نمبر 4- اوستا، کا تفصیل سے جائزہ لیجئے۔

[حصہ سوم] [معانی و بیان]

درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جوابات فارسی میں تحریر کریں:

- (12.5) سوال نمبر 5- چہار اقسام مجاز مرسل را، بہ مثالهای فارسی توضیح بدهید!
- (12.5) سوال نمبر 6- کنایہ یعنی چیست؟ اسہ اقسام کنایہ را، بہ مثالهای فارسی توضیح بدهید!
- (12.5) سوال نمبر 7- مراعات النظیر را معرفی کنید! و از مثالهای فارسی توضیح بدهید!

[حصہ چہارم] [مرج شناسی و دانش تحقیق]

درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جوابات اردو میں تحریر کریں:

- (12.5) سوال نمبر 8- معیاری تحقیقی مقالے کی خصوصیات لکھئے!
- (12.5) سوال نمبر 9- کونسی سے چہ، رموز و اوقاف، کی جائے استعمال بتائیے؟
- (12.5) سوال نمبر 10- روش تصحیح و تنوین متن پر روشنی ڈالیں؟

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply – 2020 & Annual – 2021

Subject: Persian

Paper: V (opt. ii) [Iran Shanasii]

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

۲۰

سوال نمبر ۱۔ از سوال حای زیره سوال را مختصر پاسخ بدید۔

- ۱۔ مزار امام رضا کدام شهر است؟
- ۲۔ یک افسانه نویس معاصر رانام بیدید؟
- ۳۔ موضوع شاهنامه چیست؟
- ۴۔ فردوسی در کدام شهر مدفون است؟
- ۵۔ دانشگاه طباطبائی در کدام شهر است؟
- ۶۔ کاخ دیاوران در کدام شهر ایران واقع است؟
- ۷۔ برج میلاد در کدام شهر ایران است؟
- ۸۔ دوستان ایران رانام بیدید؟
- ۹۔ فردگاه امام خمینی در کدام شهر واقع است؟
- ۱۰۔ عمر خیام در چه قالب شعر سرود؟
- ۱۱۔ یک بیت حافظ شیرازی بنویسید؟
- ۱۲۔ یک روزنامه ایران رانام بیدید؟
- ۱۳۔ زبان ملی ایران چیست؟

۲۰

سوال نمبر ۲۔ درج ذیل شهروں میں سے فقط دو پر مفصل نوٹ لکھیں۔

۱۔ زاهدان ۲۔ اصفهان ۳۔ تهران

۲۰

سوال نمبر ۳۔ درج ذیل میں سے فقط دو پر نوٹ لکھیں۔

۱۔ غار علیصدر ۲۔ تخت جمشید ۳۔ چهل ستون

۲۰

سوال نمبر ۴۔ درج ذیل میں سے کسی دو پر نوٹ لکھیں۔

۱۔ دائرة المعارف بزرگ ۲۔ دانشگاه تهران ۳۔ اوستا

۱۰

سوال نمبر ۵۔ درج ذیل میں سے صرف دو پر نوٹ لکھیں۔

۱۔ شب یلدا ۲۔ جشن سده ۳۔ چهارشنبه سوری

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Supply – 2020 & Annual – 2021

Subject: Persian

Paper: V (opt. iii) (Adbiyat-e-Deeni)

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

(۲۰)

سوال نمبر ۲: از دہ سوالہای زیر پاسخ مختصری بنویسید۔

- ۱- حسین واعظ کاشفی در کدام قرن می زیست؟
- ۲- مالا بدمنه چه کسی نوشت و کی؟
- ۳- نام دیگر تفسیر حسینی چیست؟
- ۴- بیٹی از شرف الدین بخاری بنویسید؟
- ۵- ابوالعاص چه کسی بود؟
- ۶- از دو اثر مصطفیٰ خرم دل نام بپسند؟
- ۷- شرف الدین بخاری کی و کجا متولد گردید؟
- ۸- واجبات نماز چند است؟
- ۹- اَلْقَلْبُ چه معنی دارد؟
- ۱۰- قاضی ثناء اللہ از مریدان کی بود؟
- ۱۱- "نام حق" چند تا بیت در بر دارد؟
- ۱۲- معنی "تم یلد" بنویسید؟

(۱۰)

سوال نمبر ۳: کسی ایک قاری اقتباس کا اردو ترجمہ تحریر کریں:

- (۱) پس تو خوشنود شوی یعنی چندان عطا ارزانی دارد گویی بس است و من راضی شدم. امام محمد باقر می فرماید که ای اهل عراق شما می گوید که امیدوار ترین آیت قرآن این است. و ما اهل بیت بر آنیم بآیت (وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ) بیشتر است.
- (ب) مگر کسانی که ایمان می آورند و کارهای شایسته و بایسته می کنند، و همدیگر را تمسک به حق سفارش می کنند و یکدیگر را به شکیبایی توصیه می نمایند. آنانکه باطلای عمر خود با شیطان معامله می کنند زبان می بینند.

(۱۰)

سوال نمبر ۳: کسی ایک اقتباس کو طبعاً اردو میں ترجمہ کیجیے:

- (۱) وقتی که خطبه می خواند تکیه بر خوب تغلی می کرد که در مسجد المراشته بودند. چون در سال هشتم از هجرت و به روایتی در هفتم از برای رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم منبر ساختند و روز جمعه بر آن خطبه خواند. آن خوب نخل در ناله از آن جهت می سکند که خطبه نه بروی می خوانم.
- (ب) شما صورت حال خود را به ملک باز نمایند تا مدد کاری کنیم. آن دو تن در حضور بطارقه صورت حال پیش نجاشی باز نمودند. بطارقه گفتند حال این طایفه را به ایشان می باید سپردن تا بپردازند. نجاشی در غضب شد و گفت: بمجرد این سخن با ایشان نتوان سپردن.

(۱۰)

سوال نمبر ۴: کسی ایک ایک اثر یا رسالے کا اردو ترجمہ کیجیے:

- (۱) ہم جنین بہ دو وجہ کہ نصوص بدان ناطق اند ایمان بدان باید آورد. و بر معنی ظاهر آن حمل نباید کرد و در تاویل آن نباید آمد و تاویل آن را حوالہ بعلم الہی باید کرد تا غیر حق را حق ندانستہ باشی.
- (ب) بمعجب و تکبر کردن و نفس خود را از دیگران بهتر دانستن و غیر را حقیر دانستن حرام است. حق تعالیٰ می فرماید نفس خود را نسبت بپاکی می گنبد بلکه خدا هر که می خواهد پاک می کند و اعتبار مر بخاتمہ راست معلوم نیست کہ چه خواهد.

(۱۰)

سوال نمبر ۵: درج ذیل اشعار میں سے ایک حصہ کا اردو ترجمہ کیجیے:

- (۱) مہتر و بہتر و گزین ہمہ
لو شریعت بیان گنند مہتر
سرور و خاتم و نگین ہمہ
لو طریقت عیان گنند مہتر
- (ب) صلوات خدایی بروی باد
هر کہ او طالب لطفہ بود
مقتدایش ابو حنیفہ بود
بشنو از من بیان مہتر او
زانکہ صافی ترست مشرب او
فرض و نفیست ہمہ روا گردد
تا نماز تو بانوا گردد

(۲۰+۲۰)

سوال نمبر ۶: کسی ایک موضوع پر اردو اور ایک پر قاری میں نوٹ لکھیے:

- (۱) تفسیر حسینی (ب) ملا حسین واعظ کاشفی
- (ج) مصطفیٰ خرم دل (د) شواہد النبوة